

Euroopa
Komisjon

Keskkonnastutuse direktiiv Euroopa loodusvarade kaitse

Europe Direct on teenistus, mis aitab leida vastused
Euroopa Liitu käsitlevatele küsimustele

Tasuta infotelefon: (*)

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab internetist Euroopa serverist (<http://europa.eu>).
Kataloogimisandmed on väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2013

ISBN 978-92-79-31137-6

doi: 10.2779/33135

© Euroopa Liit, 2013

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Printed in Italy

TRÜKITUD TAASKASUTATUD PAPERILE

Kaanefoto : © iStockphoto

Keskkonnavastutuse direktiiv Euroopa loodusvarade kaitse

Sisukord

Ülevaade. Mis on keskkonnavastutuse direktiiv?	5
Kuidas keskkonnavastutuse direktiivi rakendatakse ja kes seda teeb?	5
Kuidas vastutust määratletakse?	11
Kas keskkonnavastutuse direktiiviga on ette nähtud erandid ja kaitsetingimused?	14
Mis on keskkonnakahju heastamine ja kuidas seda saavutatakse?	14
Kuidas määratletakse heastamise ulatus?	16
Millised on heastamise kulud ja kes need tasub?	18
Näide. Loodusvarade samaväärsuse analüüs: kalavarude kahjustamine	19
Näide. Elupaikade samaväärsuse analüüs: märgala kahjustamine	20
Näide. Väärtuste samaväärsuse analüüs: jõe reostamine	22
Olulised tulevased kuupäevad	23
Lisateave	23

Ülevaade. Mis on keskkonnavastutuse direktiiv?

Euroopa loodusvarade (kaitsealused liigid ja elupaigad, veevarud ja pinnas) ning nende pakutavate ökosüsteemiteenuste kaitse on üldtunnustatud ja oluline tegur, mis tagab terve majanduse ning ühiskonna toimimise. Viimaste kümnendite enneolematu surve tõttu keskkonnale, mis hõlmab ka bioloogilise mitmekesisuse ehk elurikkuse suurt kadu, töötatakse üha enam välja inimeste põhjustatud keskkonnakahju vältimise stiimuleid ja kaitsemeetmeid. Keskkonnavastutuse kord erines ELi liikmesriikides nii keskkonnakahju ulatuse kui ka heastamisnõuete poolest.

2004. aastal astus Euroopa Liit sammu keskkonnakahju vältimise ja heastamise ühtlustatud korra poole, võttes vastu direktiivi 2004/35/EÜ keskkonnavastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta. Selle uuendusliku õigusaktiga loodi esmakordselt ELis ulatuslik keskkonnakahju eest vastutamise kord, mis põhines saastaja maksab põhimõttel. Pannes keskkonnakahju tekitaja kahju heastamise eest vastutama, antakse keskkonnavastutuse direktiiviga mõjukas stiimul kahju tekkimise vältimiseks. Lisaks peavad keskkonnavastutuse direktiivi kohaselt need, kelle tegevus seab keskkonna otseselt ohtu (s.t on piisav tõenäosus, et lähitulevikus tekib keskkonnakahjustus), rakendama ennetusmeetmeid.

Keskkonnavastutuse direktiiv toetab ELi õigusakte, mille eesmärk on loodusvarade ja nende pakutavate hüvede (funktsioonide) säilitamine. Keskkonnavastutuse direktiiv seoti elupaikade direktiivi ja linnudirektiiviga ning sellega nähakse ette vastutuse kord, mille eesmärk on vältida elurikkuse kahjustamist ja heastada tekitatud kahju kogu Euroopas, eelkõige Natura 2000 võrgustikku kuuluval 22 000 alal. Vastutuskord laieneb ka kõigile veepoliitika raamdirektiivis määratletud ELi veevarudele ja inimeste tervist kahjustavale pinnasereostusele.

Liikmesriigid pidid keskkonnavastutuse direktiivi rakendama 30. aprilliks 2007. Direktiivi rakendamisega kogu Euroopas 2010. aasta juuliks peaks selle tulemusel olema Euroopa keskkond paremini kaitstud.

Kuidas keskkonnavastutuse direktiivi rakendatakse ja kes seda teeb?

Direktiiviga antakse keskkonna järelevalve roll pädevatele asutustele. Nende ülesanne on tuvastada vastutavad saastajad ja tagada, et ettevõtjad, kes on keskkonnakahju või selle otsese ohu tekitanud, rakendavad nõutud ennetus- või heastamismeetmed või rahastavad nende rakendamist. Pädevatel asutustel ja ettevõtjatel soovitatakse (see ei ole õiguslik kohustus) teha koostööd, et parandada hea tavana oma arusaamist tegevusohutudest, rakendada keskkonnakahju vältimiseks vajalikke ettevaatusabinõusid ja määratleda vajalikud finantstagatised.

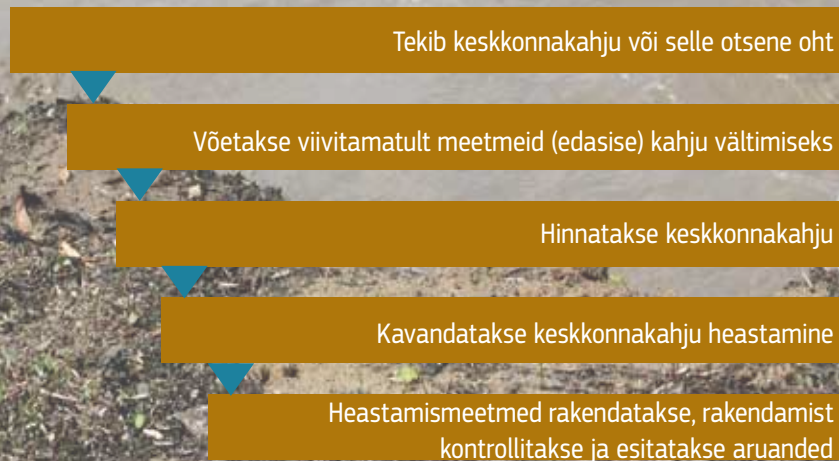
Pädev asutus on avaliku sektori asutus, kelle liikmesriik on määranud direktiivi rakendama ja jõustama.

Ettevõtja on füüsiline või juriidiline, avalik-õiguslik või eraisik, kes teostab või juhib ametialast tegevust või, kui liikmesriigi õigusnormides nii sätestatakse, kellele on antud majanduslik otsustusõigus sellise tegevuse tehnilise toimimise suhtes, sealhulgas kõnealuste tegevuse kohta välja antud loa valdaja või isik, kes registreerib kõnealust tegevust või esitab selle kohta teavet.

Ametialane tegevus on majanduslik tegevus, mis on oma olemuselt eraviisiline või riiklik, tulunduslik või mittetulunduslik.

Kaitsemeetmena on vabaühendustel ja kodanikel keskkonnavastutuse direktiivi järgi õigus teavitada pädevat asutust mis tahes keskkonnakahjust (või selle otsesest ohust) ja pädevate asutuste tegevust või tegevusetust vaidlustada, et tagada nende tegutsemine avalikkuse huvides, eesmärgiga keskkonnakahju vältida ja heastada. Keskkonnavastutuse direktiivi rakendamise protsessis osalevad ka muud osalised, nt kindlustusepakkujad, juristid, tehnilised eksperdid (ökoloogia, teaduse, riskihindamise, projekteerimise, keskkonnakahju heastamise, majanduse ja õiguse valdkonnas) (vt joonis 1).

Joonis 1. Keskkonnavastutuse direktiivi rakendamine

Aja jooksul peaks kõigi osaliste kaastöö tulemusel tekkima ühine arusaam, milline kulu ja kasu kaasneb keskkonnaohutu vähendava tegevusega. Sellega soodustatakse hea tava kasutamist sellistes valdkondades nagu keskkonnaohutu tehnoloogia ja protsessid ning edendatakse uuenduslike finantsvahendite arendamist vastutusega kaasnevate võimalike kulude katteks.

Keskkonnavastutuse direktiivis selgelt määratletud vastutusega isikud ja nende ülesanded on võetud kokku järgmiselt.

<p>Pädev asutus</p> <p>Avaliku sektori asutus, kelle liikmesriik on määranud direktiivi rakendamise ja jõustamiseks</p> <p>Liikmesriik, kes direktiivi rakendab ja jõustab</p>	<p>ENNE INTSIDENTI (tavategevuse ajal)</p> <ul style="list-style-type: none"> võib rakendada või kutsuda ettevõtjaid üles rakendama kahju vähendamise meetmeid (kui need ei ole juba kohustuslikud, s.t. Seveso rajatiste või käitiste puhul) ja juulgustab finantstagatise kasutamist või, kui see on kohustuslik, nõuab finantstagatist. <p>KUI OTSENE OHT ON TUVASTATUD (sellest on teatanud ettevõtja või mõjutatud isik/vabaihendus või asutus on selle ise avastanud)</p> <ul style="list-style-type: none"> keskkonnakahju järgmise punkti kaks esimest alapunkti ning seejärel nõuab, et ettevõtja rakendaks ennetavaid meetmeid (kui ta pole seda juba teinud) ja võib ettevõtjalt igal ajal nõuda teavet, ennetavate meetmete rakendamist, ennetavate meetmete rakendamiseks antud juhendite järgimist või rakendada ise ennetavaid meetmeid, kui ettevõtja ei ole seda teinud või ettevõtjat ei suudeta tuvastada. <p>KUI KESKKONNAKAHJU ON AVASTATUD</p> <ul style="list-style-type: none"> selgitab välja, kas kahju kuulub tõenäoliselt direktiivi kohaldamisalasse, nagu see on liikmesriikide õigusesse üle võetud; kui vastus on jaatav, siis tuvastab/tuvastavad vastutava(d) ettevõtja(d) ja määrab/määravad kohaldatava vastutusstandardi (otsene või süüline vastutus); nõuab, et ettevõtja:<ul style="list-style-type: none"> esitaks lisateavet; rakendaks vajalikke erakorralisi heastamismeetmeid, s.t. praktilisi samme saasteainete ja/või muude kahjutegurite viivitamatuks ohjeldamiseks, leviku tõkestamiseks, kõrvaldamiseks või muul viisil mõjutamiseks, ja järgiks erakorraliste heastamismeetmete rakendamise juhendeid nõuab, et ettevõtja rakendaks pädeva asutusega koostöös vajalikke tegelikke (esmasi, täiendavaid ja kompenseerivaid) heastamismeetmeid, leppides eelkõige kokku heastamise tegevuskava ning ka kutsuks huvitatud isikuid üles oma seisukohti esitada; võtab ettevõtjate ja huvitatud isikute seisukohad arvesse, rakendab eri meetmeid ja otsustab, milliseid heastamismeetmeid kasutada (andes enne otsuse langetamist ettevõtjale ja huvitatud isikutele õiguse olla ära kuulatud); teavitab ettevõtjat otsusest ja võimalikest seaduslikest heastamismeetmetest;
---	---

Ettevõtja

füüsiline või juriidiline, avalik-õiguslik või eraisik, kes teostab või juhib ametialast tegevust või, kui liikmesriigi õigusnormides nii sätestatakse, kellele on antud majanduslik otsustusõigus sellise tegevuse tehnilise toimimise suhtes, sealhulgas kõnealuse tegevuse kohta välja antud loa valdaja või isik, kes registreerib kõnealust tegevust või esitab selle kohta teavet

- teeb ettevõtja(te)ga koostööd, et võetaks vajalikud heastamismeetmed – vastavalt asjakohasusele kas esmased, täiendavad või kompenseerivad meetmed;
- kui pädev asutus sekkub ja rakendab ise heastamismeetmeid (kui ettevõtja seda ei tee või ettevõtjat ei ole võimalik tuvastada või kui tal on põhjendatud vastuväiteid): nõuab ettevõtja(te)lt sisse heastamis-, hindamis-, haldus- ja muud asjakohased kulud (kui vastutus lasub mitmel osalisel, jaotab kulud nende vahel) ja
- kontrollib finantstagatisvahendi koostamist, kasutuselevõttu ja rakendamist (kui see on kohustuslik).

DIREKTIIVI ÜLDINE RAKENDAMINE

- osaleb liikmesriigi aruande koostamisel keskkonnavastutuse direktiivi rakendamise kogemuse kohta hiljemalt 30. aprilliks 2013 ja
- võib luua liikmesriigi aruandlussüsteemi ja keskkonnavastutuse direktiivi andmebaasi või olla selles osaline.

ENNE INTSIDENTI (tavategevuse ajal)

- peab rakendama kõik keskkonda reguleerivate õigusaktide ja kasutuslubadega nõutavad meetmed, muu hulgas keskkonnaohtu vähendavad meetmed;
- võib rakendada meetmeid, mis vähendavad veelgi keskkonnakahju tekkimise ohtu, ja
- võib korraldada või, kui see on kohustuslik, peab korraldama riigi õigusaktidega nõutud finantstagatise kasutamise.

KUI KESKKONNAKAHJU VÕI SELLE OTSENE OHT ON TUVASTATUD

- rakendab viivitamata meetmeid kahju vältimiseks selle otsese ohu korral ja igal juhul alati, kui otsene oht jätkub;
- teavitab pädevat asutust viivitamatult kõigist olukorra aspektidest;
- järgib kõiki pädeva asutuse antud kahju vältimise juhendeid;
- kahju puhul: rakendab kõiki võimalikke meetmeid vastavate saasteainete ja/või muude kahjutegurite viivitamatuks ohjeldamiseks, leviku tõkestamiseks, kõrvaldamiseks või muul viisil mõjutamiseks ning
- esitab nõudmise korral lisateavet ja järgib kõiki seonduvaid pädeva asutuse juhendeid erakorraliste heastamismeetmete kohta;
- määratleb võimalikud heastamismeetmed ja teeb pädeva asutusega koostööd, et valida sobivad heastamis- või ennetusmeetmed (heastamiskava);
- ettevõtjal on õigus olla ära kuulatud enne, kui pädev asutus otsustab heastamismeetme üle;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rakendab meetmeid, et võtta esmaseid, täiendavaid ja kompenseerivaid keskkonnameetmeid (või neid rahastada) vastavalt heastamise tegevuskavale pädeva asutuse juhendite kohaselt, et taastada kahjustatud loodusressursi algne olukord ja võtta arvesse vahepealset kahju (kaotust) kuni keskkonna taastumiseni, ning ▪ kannab asjakohased keskkonnavastutuse direktiivis sätestatud kulud.
<p>Finantstagatise pakkuja <i>Nt kindlustusepakkuja / edasikindlustusandja, pank</i></p>	<p>ENNE INTSIDENTI (tavategevuse ajal) (mitte keskkonnavastutuse direktiiviga määratud kohustus, vaid võimalik roll)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ vastab piisava finantstagatise avaldustele; ▪ hindab võimalikke riske; ▪ koostab piisavaid ja jätkusuutlikke finantstagatise vahendeid, mis on kooskõlas asjakohaste põhimõtetega (nt kindlustuspõhimõtted), ning ▪ muudab riski piisavat kindlustusmaksset, võttes arvesse näiteks tegevusala, finantstagatise ulatust, esitatud piiranguid. <p>KUI KESKKONNAKAHJU VÕI SELLE OTSENE OHT ON TUVASTATUD (mitte keskkonnavastutuse direktiiviga määratud kohustus, vaid võimalik roll), finantstagatise pakkujad osalevad järgmistes tegevustes:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ keskkonnakahju hindamine; ▪ kõige tõhusamate ja mõjusamate heastamise meetmete väljaselgitamine; ▪ kulude eest maksmine ning ▪ keskkonnakahju heastamise juhtimine tihedas koostöös pädeva asutuse ja ettevõtjaga.
<p>Eksperdid <i>ökoloogia, muu teaduse, riskihindamise, projekteerimise, heastamise meetmete väljatöötamise ja rakendamise, majanduse, õiguse valdkonnas, kellest oleks keskkonnavastutuse direktiivi rakendamisel abi</i></p>	<p>ENNE INTSIDENTI (tavategevuse ajal) (mitte keskkonnavastutuse direktiiviga määratud kohustus, vaid võimalik roll)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ annavad tehnilist abi, mis on kahju otsese ohu vähendamise seisukohast asjakohane. <p>KUI KESKKONNAKAHJU VÕI SELLE OTSENE OHT ON TUVASTATUD (mitte keskkonnavastutuse direktiiviga määratud kohustus, vaid võimalik roll)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ annavad nõu keskkonnakahju ning selle otsese ohuga seotud seaduslikes, majanduslikes ja tehnilistes küsimustes; ▪ hindavad kahju või selle ohtu ning heastamise meetmete valimist, koostamist ja rakendamist, annavad sellest aru ja kontrollivad seda; ▪ abistavad seotud regulatsiooni- ja vastutuse küsimustes, aruandluses ja tulevase ohjeldamiskava mõjude väljaselgitamisel.

Huvitatud isik

füüsiline või juriidiline isik (sh vabaühendused), keda keskkonnakahju (tõenäoliselt) mõjutab või kellel on muul viisil piisav huvi või kelle liikmesriigi õigusaktides määratletud õigusi on rikutud

KUI KESKKONNAKAHJU VÕI SELLE OTSENE OHT ON TUVASTATUD (mitte kohustus, vaid õigus)

- võib teatada keskkonnakahjust või selle otsesest ohust, mida kinnitavad asjakohased vaatlused, ja peab esitama asjakohase teabe pädevale asutusele;
- tal on õigus nõuda pädevalt asutuselt heastamismeetmete rakendamist,
- õigus saada pädevalt asutuselt otsuseid, mis peavad sisaldama teavet õiguslike heastamismeetmete kohta, ja
- õigus kaevata pädeva asutuse otsus kohtusse või muusse sõltumatusse ja erapoole-tusse avaliku sektori asutusse.

Direktiivis on keskkonnakahju määratletud kui kaitsealuste liikide ja elupaikade, pinna- ja põhjaveevarude ning pinnase kahjustamine. Ettevõtja vastutab kahju heastamise eest, kui kahju loetakse oluliseks ja kui ettevõtja tegevuse ja kõnealuse kahju vahel saab luua põhjusliku seose. Direktiiviga ettenähtud ennetava tegevuse kohustus tekib niipea, kui ilmneb sellise kahju otsene oht (piisav tõenäosus, et lähitulevikus tekib keskkonnakahju).

Keskonnastutuse direktiivi kohaselt vastutab ettevõtja ainult siis, kui tema tegevus on uuritava keskkonnakahju põhjustanud. Ehkki üksiku ettevõtja üksiku punktreaalsuse puhul võib olla lihtsam vastutajat tuvastada, kehtib keskkonnastutuse direktiiv ka ulatuslikust hajureostus tuleneva kahju puhul, kui suudetakse tõestada põhjuslikku seost. Direktiivi kohaldatakse ka juhul, kui ühe intsidendi või püsiva keskkonnakahju on põhjustanud mitu ettevõtjat (vt 9. märtsi 2010. aasta otsus kohtuasjas C-378/08: Raffinerie Méditerranée (ERG) SpA jt vs. Ministero dello Sviluppo Economico jt, punkt 58). Liikmesriigi õigusaktides võib sätestada erireeglid kulude jaotamiseks mitme osalisega juhtumite puhul.

Lõpuks langetab pädev asutus otsuse kahju olulisuse kohta iga juhtumi puhul eraldi. Üldiselt sõltub keskkonnakahju peamiselt kahju ulatusest ja kestusest. Lisaks võetakse arvesse looduslikku taastumist, kahju mõõdetavust ja proportsionaalsuse põhimõtet.

Keskonnastutuse direktiivi I lisas sätestatakse tegurid, mida tuleb kahju hindamisel arvesse võtta. Näiteks loetakse oluliseks keskkonnakahju, millel on tõestatud mõju inimeste tervisele. Samas ei loeta kaitsealuste elupaikade ja liikide puhul järgmisi olukordasid oluliseks kahjuks:

- kahju on väiksem kui kõnealuse liigi või elupaiga suhtes normaalseks (loomulikuks) loetavad varieerumised või
- kahju puhul, mis on tingitud mõjutatud loodusvara looduslikest varieerumistest või tuleneb loodusvara tavalisest majandamisest, nagu see on määratletud elupaiga registris või eesmärke sisaldavates dokumentides või nii nagu omanikud või ettevõtjad on varem majandanud, või
- kahju puhul liikidele või elupaikadele, mille suhtes on tehtud kindlaks, et nende algne olukord taastub kiiresti ja sekkumiseta või taastub olukord, mis loob ainult tänu liigi või loodusliku elupaiga dünaamikale seisundi, mida võib lugeda algsele olukorrale vastavaks või sellest paremaks.

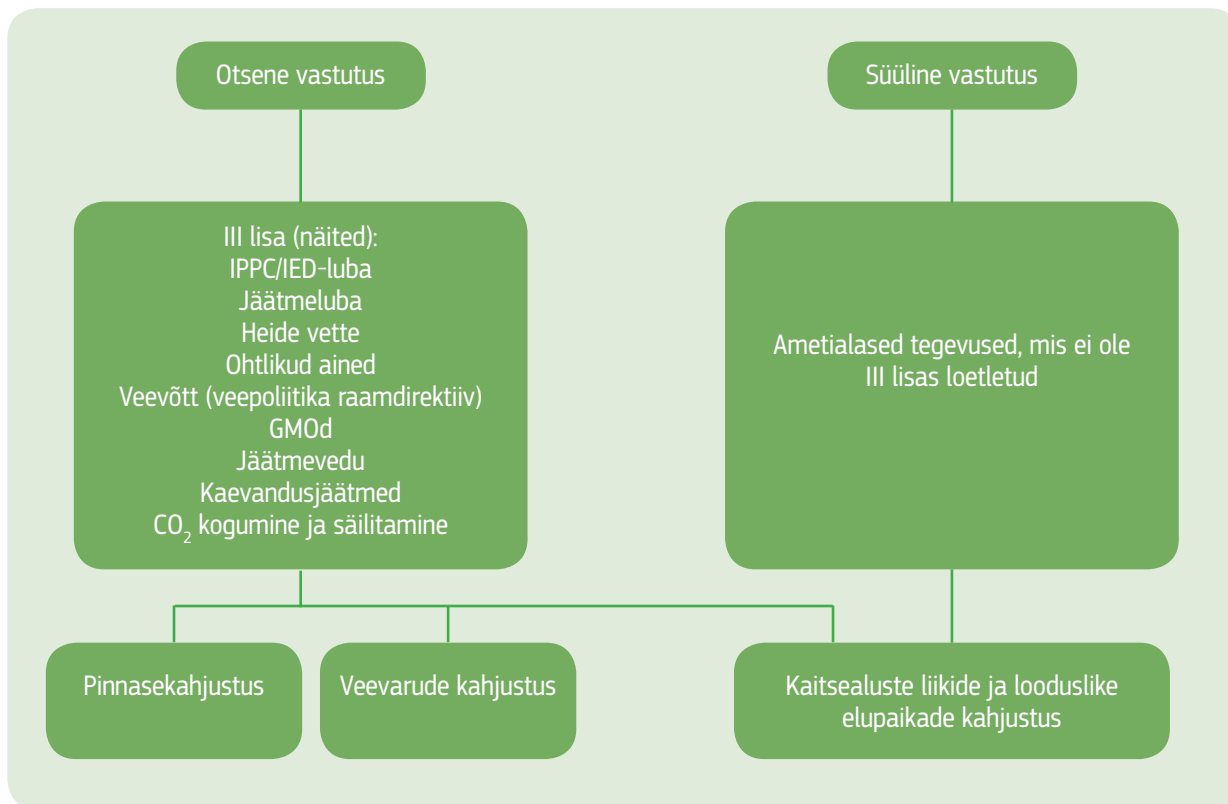
Kuidas vastutust määratletakse?

Direktiivis eristatakse kaht tüüpi ettevõtjaid: need, kes on seotud ohtlike ametialaste tegevustega, mis on loetletud keskkonnavastutuse direktiivi III lisas, ja need, kes on tegevad muudel ametialadel. Kummalgi juhul rakendatakse erinevat vastutusstandardit (vt joonis 2).

III lisas loetletud ametialaste tegevustega seotud ettevõtjate suhtes kohaldatakse otsest vastutust. See tähendab, et ettevõtja süüd ei ole vaja tuvastada, et panna teda vastutama pinnase, veevarude ning kaitsealuste elupaikade ja liikide kahjustamise eest.

Kõigi muude ettevõtjate puhul, kes ei ole III lisas nimetatud ametialadel tegevad, kohaldatakse süülist vastutust, s.t ettevõtja vastutab ainult siis, kui tuvastatakse tema süü või hooletus. Lisaks saab neid ettevõtjaid võtta vastutusele ainult kaitsealuste liikide ja looduslike elupaikade kahjustamise eest.

Joonis 2. Keskkonnavastutuse ja -kahju liigid

Kaitsealustele liikidele ja looduslikele elupaikadele tekitatud kahju on

kahju, millel on kõnealuste liikide või elupaikade soodsa kaitsestaatuse saavutamise või säilitamise seisukohast märgatav kahjulik mõju. Sellise mõju tähtsust tuleb hinnata algse olukorra suhtes, võttes arvesse direktiivi I lisas kindlaksmääratud kriteeriume, välja arvatud varem avastatud kahjulik mõju, mille suhtes on looduskaitsealaste õigusaktide kohaselt antud luba.

Veevarudele tekitatud kahju on

kahju, mis mõjub väga ebasoodsalt veevarude ökoloogilisele, keemilisele ja/või kvantitatiivsele seisundile ja/või veepoliitika raamdirektiivis 2000/60/EÜ määratletud ökoloogilisele potentsiaalile, mitte arvestades kahjulikku mõju, millele kohaldatakse kõnealuse direktiivi artikli 4 lõiget 7.

Pinnasele tekitatud kahju on

pinnase mis tahes saastamine, mille korral ainete, valmististe, organismide või mikroorganismide otsene või kaudne sattumine maapinnale või pinnasesse põhjustab märgatavat ohtu inimeste tervisele.

Mõned näited intsidentidest, mis võivad kahjustada keskkonnavastutuse direktiiviga hõlmatud loodusvarasid.

Intsidentid, mis võivad kahjustada:

elupaikasid või liike	veevarusid	pinnast
<ul style="list-style-type: none"> • kaitsealuste elupaikade ja liikide otsene kõrvaldamine või hävitamine; • füüsiline kahju või kemikaalide leke, heide või samaväärne saastamine või häiring (sh müra või vibratsioon); • kaitsealuste elupaikade ja liikide mikrobioloogiline saastamine, mis tuleneb näiteks mittenõuetekohasest põllumajandustavast; • kaitsealuste liikide teadlik jälitamine ja tapmine (nt lindude ebaseaduslik jahimine).	<ul style="list-style-type: none"> • veevõtt, mille tagajärjel muutub veevarude kvantitatiivne seisund; • heide tootmiskohast, kus kemikaale säilitatakse, või veokilt või raudteesistemi, millega kemikaale veetakse (nt õnnetuse tagajärjel); • pinnavee tammistamine, mis muudab oluliselt veevarude ökoloogilist potentsiaali; • kemikaalide, nafta- või jäätmeleke maapealsetest või maa-alustest säilitus-, käitlus- ja transpordikohtadest, mis kahjustab põhja- ja pinnavett (nende keemilist seisundit).	<ul style="list-style-type: none"> • jäätmepõletusjaama suitsueemaldussüsteemi rike, mis reostab ümbruskonna elurajoonide pinnast raskmetallidega; • juhuslik kemikaalide eraldumine säilitus-, käitlus- ja tootmiskohast ning gaaside sattumine siseruumidesse ja/või kemikaalide sattumine pinnasesse või põhjavette; • jäätmete tahtlik ja lubamatu kõrvaldamine maapinnale või pinnasesse, mille tagajärjel tekivad gaasid (ohtlikud kemikaalid), mis liiguvad ümbruskonna elurajoonidesse; • jaama tegevuse lõpetamine, mis põhjustab ohtlike ainete juhuslikku lekkimist pinnasesse ja põhjavette.

Otsene vastutus

- Keskkonnavastutuse direktiivi III lisas loetletud tegevuste puhul, sh tegevused ja/või heide, mida on käsitletud järgmistes direktiivides (täpsem loetelu ja sõnastus on esitatud direktiivi III lisas).
- Käitiste töötamine vastavalt saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli direktiivile 96/61/EÜ, mis on koodifitseeritud direktiiviga 2008/1/EÜ, mis asendati tööstusheidete direktiiviga 2010/75/EL.
- Jäätmekäitlus vastavalt jäätmete raamdirektiivile 75/442/EMÜ, mis on koodifitseeritud direktiiviga 2006/12/EÜ ja uuesti sõnastatud direktiiviga 2008/98/EÜ, ohtlike jäätmete direktiivile 91/689/EMÜ, mis on koodifitseeritud direktiiviga 2006/12/EÜ ja uuesti sõnastatud direktiiviga 2008/98/EÜ, prügilate direktiivile 1999/31/EÜ, jäätmete põletamise direktiivile 2000/76/EÜ, mis on kaasatud tööstusheidete direktiivi 2010/75/EL. Jäätmete raamdirektiiv ehk Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmehandlingut ning millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid. Selle direktiiviga tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiiv 2006/12/EÜ jäätmete kohta (direktiivi 75/442/EMÜ koodifitseeritud ja muudetud versioon), ohtlike jäätmete direktiiv 91/689/EMÜ ning vanaõli kõrvaldamise direktiiv 75/439/EMÜ. Sellega luuakse jäätmekäitlusnõuete üldine raamistik ja määratletakse peamised jäätmekäitlusterminid ELis.
- Heide siseveekogudesse vastavalt ohtlike ainete direktiivile 76/464/EMÜ, mis on koodifitseeritud direktiiviga 2006/11/EÜ.
- Ainete heide põhjavette vastavalt direktiivile 80/68/EMÜ (põhjavee kaitse kohta teatavatest ohtlikest ainetest lähtuva reostuse eest), mis on asendatud direktiiviga 2006/118/EÜ.
- Saasteainete heide ja sattumine pinna- või põhjavette vastavalt veepoliitika raamdirektiivile 2000/60/EÜ.
- Veevõtu ja veevoolu tõkestamine, mis nõuab veepoliitika raamdirektiivi 2000/60/EÜ kohaselt luba.
- Ohtlike ainete direktiivis 67/548/EMÜ, mis on asendatud ainete ja segude klassifitseerimise, märgistamise ja pakendamise määrusega (EÜ) nr 1272/2008, ohtlike preparaatide direktiivis 1999/45/EÜ, taimekaitsevahendite direktiivis 91/414/EMÜ, biotsiidide direktiivis 98/8/EÜ, mis asendatakse biotsiidide määrusega (EÜ) nr 528/2012, määratletud ainete, valmististe ja toodete valmistamine, kasutamine, ladustamine, töötlemine, kasutamine täitena, laskmine keskkonda ja kohapeal teistsaldamine.
- Ohtlike või saastavate ainete transportimine maanteel, raudteel, siseveekogudel, merel või õhus nii, nagu on määratletud liiklusohutuse direktiivis 94/55/EÜ, mis tunnistati kehtetuks direktiiviga 2008/68/EÜ, raudteeohutuse direktiivis 96/49/EÜ ja laevaliikluse direktiivis 93/75/EMÜ, mis tunnistati kehtetuks direktiiviga 2002/59/EÜ.
- Geneetiliselt muundatud mikroorganismide suletud keskkonnas kasutamine, sealhulgas transportimine ja tahtlik levitamine keskkonda, sealhulgas turulelaskmine, nagu seda on käsitletud GMOsid käsitlevates direktiivides 90/219/EMÜ ja 2001/18/EÜ).
- Euroopa Liitu suunatud või Euroopa Liidust välja suunduvad jäätmete piiriülesed veod vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 259/93, mis on asendatud määrusega (EÜ) nr 1013/2006.
- Direktiiv 2006/21/EÜ kaevandustööstuse jäätmete käitlemise kohta.
- Säilituskohtade töötamine vastavalt CO₂ geoloogilise säilitamise direktiivile 2009/31/EÜ.
- Direktiivi rakendamisega liikmesriikides võib otsene vastutus laieneda ka muudele tegevusrühmadele.

Süüline vastutus

Muude ametialaste tegevuste puhul, mis ei ole loetletud direktiivi III lisas.

Kas keskkonnavastutuse direktiiviga on ette nähtud erandid ja kaitsetingimused?

Keskkonnavastutuse direktiivi ei kohaldata kahju puhul, mis on tekkinud enne 30. aprilli 2007 tekkinud heidet, sündmust või intsidenti, või kui kahju tekitanud tegevus lõpetati enne nimetatud kuupäeva või sellise kahju puhul, mille põhjustanud heitest, sündmusest või intsidendist on möödunud üle 30 aasta.

Keskkonnavastutuse direktiivi ei kohaldata, kui kahju või selle otsese ohu on põhjustanud (vt keskkonnavastutuse direktiivi artikkel 4):

- relvakonflikt, sõjategevus, kodusõda või ülestõus;
- erandliku, vältimatu ja vastupandamatu iseloomuga loodusnähtus;
- tegevused, mille põhieesmärgiks on riigikaitse, rahvusvaheline julgeolek või kaitse loodusõnnetuste eest, või
- tegevused, mida on käsitletud mõnes rahvusvahelises konventsioonis, mis käsitlevad naftareostuskahju merel, ohtlike ainete või kauba vedu merel, raudteel või maanteel ja tuumakahjustust ning tegevusi, mis kuuluvad Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu kohaldamisalasse, või
- tegevus hajusaastuse korral, kui tegevuse ja kahju vahel ei ole võimalik tõestada põhjuslikku seost.

Lisaks ei laiene rahaline vastutus ettevõtjale siis, kui ettevõtja tõestab, et kahju põhjustas kolmas isik (eeldusel, et on rakendatud asjakohaseid ohutusmeetmeid), või kui ta tõestab, et kahju põhjustas avaliku sektori käsu või juhendi täitmine.

Direktiiviga on ette nähtud kaitsetingimused (s.t need jäävad liikmesriigi otsustada), mis võib ettevõtja teatud juhtumitel rahalisest vastutusest vabastada. Ettevõtja, kes on tõestanud, et tema ei olnud süüdi ega hooletu, ei pea maksma heastamiskulusid, kui tema tekitatud keskkonnakahju põhjus on sündmus või heide:

- mille kohta on reguleeriv asutus andnud eraldi loa (loaga seotud kaitse), kui ettevõtja on tegutsenud täielikult loa tingimuste kohaselt, või
- kui heite tekkimise või sündmuse toimumise hetkel ei olnud olemasolevate teaduslike ja tehniliste teadmiste alusel põhjust lugeda keskkonnakahju tekkimist tõenäoliseks (tehnikatasest tulenev kaitse).

Mis on keskkonnakahju heastamine ja kuidas seda saavutatakse?

Direktiivi üldeesmärk on kahjustatud loodusvarade ja nende funktsioonide täielik taastamine nende algsesse olukorda, mis oleks valitsenud, kui kahju ei oleks tekkinud. Näiteks kui kahjustatakse märgala, siis täieliku heastamisega taastatakse märgala kõik eelnevad elupaigad ja liigitüübid, nende ulatuse ja arvukuse ning hüved, mida märgala inimestele või muudele loodusvaradele pakkus (nt vabaaja võimalused, vee filtreerimine, toiduga varustamine, visuaalne väärtus, tormikaitse või märgalal elutsevate lindude või muude liikide elupaik).

Algse olukorra tingimusi saab määratleda, kasutades loodusvara ja kahjustatud ala kohta saadaolevaid andmeid, andmeid sarnaste alade kohta, mille kohta võivad vajalikud andmed kättesaadavad olla või mida saab pärast intsidenti jälgida (võrdlusalad), või loodusvara või funktsioonide modelleerimise kaudu saadud andmed.

Heastamismeetmeid on kolme liiki: esmased, kompenseerivad ja täiendavad.

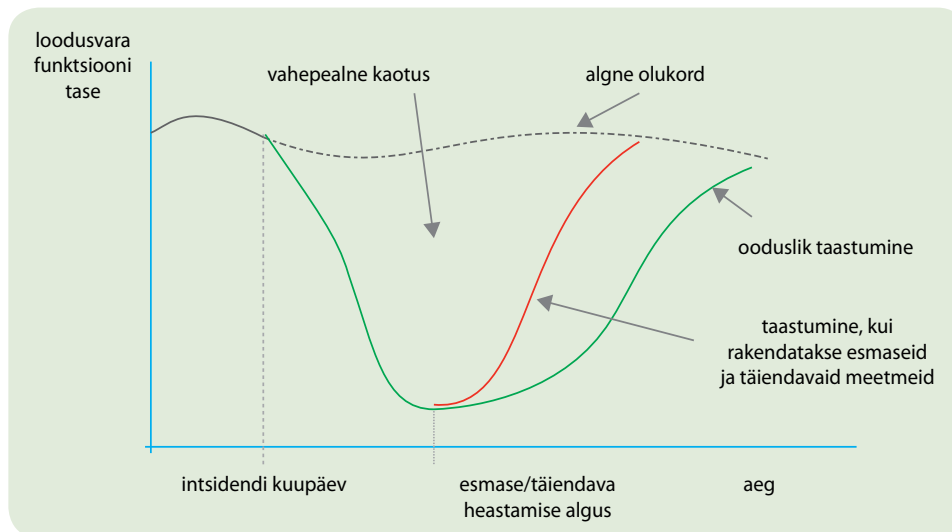
Esmane heastamine hõlmab kõiki parandusmeetmeid, mis rakendatakse mõjutatud alal ja millega taastatakse kahjustatud loodusvarade ja/või halvenenud funktsioonide algne olukord. Esmane heastamine kohapeal on eelistatav ja põhimõttelt kõige selgem heastamismeetod, ent see ei pruugi alati olla võimalik.

Kui esmase heastamisega ei ole võimalik kahjustatud ala algset olukorda taastada, nõutakse keskkonnavastutuse direktiiviga täiendavate heastamismeetmete rakendamist mõnes muus kohas ja/või liikide puhul, mis on kahjustatud ala või liikidega sama või piisavalt sarnane, mis tagab sarnaste loodusvarade või funktsioonide taseme saavutamise mõlema ala peale kokku.

Direktiivis tunnistatakse, et täielik heastamine võtab aega ja seepärast nõutakse vahepealse kaotuse, s.t heastamise perioodil saamata jäänud keskkonnavastutuse või hüvede kompenseerimist (vt joonis 3). Seda nimetatakse kompenseerivaks heastamiseks ja seda saab tagada ka muul alal, parandades kahjustatud liikide või piisavalt sarnaste liikide seisundit. Teise võimalusena saab kompenseerivaid heastamismeetmeid pakkuda esmase heastamisega, millest tulenev kasu ületab mõjutatud ala algse olukorra (sellist võetakse arvesse kompenseeriva heastamismeetmena ehk nn kreditiina).

Pinnasekahjustuse korral on keskkonnavastutuse direktiivi kohaselt minimaalne nõue esmane heastamine sellisel määral, et kõnealused saasteained kõrvaldatakse, nende levikut tõkestatakse, neid ohjeldatakse või vähendatakse nii, et saastatud pinnas ei kujuta enam märgatavat ohtu inimeste tervisele (täiendavat ega kompenseerivat heastamist ei nõuta).

Joonis 3. Algne olukord, esialgne kahju, vahepealne kaotus ja heastamismeetmed

Kuidas määratletakse heastamise ulatus?

Selleks, et teha kindlaks, mis tüüpi ja mis mahus kompenseerivaid ja täiendavaid heastamismeetmeid on vaja, tuleb teha samaväärsuse analüüs. Samaväärsuse analüüsiga selgitatakse välja, millised loodusvarad ja funktsioonid võib lugeda kahjustatud loodusvara ja funktsiooniga piisavalt sarnaseks, seejärel määratakse, et heastamismeede (nn krediti) võrduks kahjust tuleneva kaotusega (nn deebet). Sõltuvalt sellest, milliseid ühikuid selle deebet ja krediti arvutamisel kasutatakse, soovitatakse keskkonnavastutuse direktiivis järgmisi samaväärsuse hindamise meetodeid (vt direktiivi II lisa):

- loodusvarade samaväärsuse analüüs: deebet ja krediit esitatakse loodusvarahikutena (nt kalade või lindude arv või põhjavee kogus liitrites);
- loodusvara funktsioonide samaväärsuse või elupaiga samaväärsuse analüüs: deebetit ja kreditiit on võimalik väljendada sarnase elupaigana (nt märgala pindala või kui suur protsentuaalne osa selle funktsioonidest kaob või lisandub).

Kui selline analüüs ei ole võimalik (see on kas tehniliselt võimatu, ei ole soovitatav või on liialt kallis), saab kasutada rahalise väärtuse mõõtmise meetodit, mille abil hinnatakse kaotatud loodusvara ja/või funktsiooni ning heastamise kasu väärtust, kasutades järgmisi meetodeid:

- väärtuste samaväärsus ning väärtuse ja kulu samaväärsus: deebet ja krediit esitatakse rahalises väärtuses (väärtuste samaväärsus);
- kui kahju rahalist väärtust on võimalik hinnata, kuid heastamisest saadava kasu väärtust ei ole, siis võib võrdsustada heastamise kulu kahju väärtusega (väärtuse ja kulu samaväärsus). Raha kasutamine mõõtühikuna ei tähenda, et nõutakse rahalist kompensatsiooni – keskkonnavastutuse direktiivis on sätestatud, et heastada tuleb kahjustatud loodusvara ja funktsioonid.

Samaväärsuse meetodid on välja töötatud selliselt, et võetaks arvesse kahju ja heastamismeetmete keemilist, füüsilist, bioloogilist ja kui on asjakohane, ka sotsiaalset ja majanduslikku olemust. Heastamismeetmeid tuleb hinnata lähtudes sellistest kriteeriumidest nagu meetme mõju, meetme rakendamise kulu ja edu saavutamise tõenäosus. Üldjuhul koosneb samaväärsuse analüüs viiest põhietapist (kõigi analüüsitüüpide puhul), mille ainus erinevus on kasutatavad ühikud.

1. Esmane hindamine: olemasolevate andmete, heastamismeetmete, analüüsi ja hindamise sobiva ulatuse tuvastamine.
2. Kahju tuvastamine ja arvutamine (deebet): kahju põhjuste tuvastamine, kahju (sh vahepealse kaotuse) hindamise mõõtühiku(te) valimine, algse olukorra määratlemine ja arvutamine, arusaama loomine kahjuga kokkupuutumisest, kahjustatud loodusvarade ja funktsioonide omadused, esmase heastamise kasu määratlemine.
3. Heastamisest tuleneva kahju määratlemine ja arvutamine (krediit): heastamismeetmete määratlemine, kõige sobivama ja teostatavama meetme valimine keskkonnavastutuse direktiivi II lisas sätestatud kriteeriumide kohaselt, prognoosides heastamisest tuleneva kasu suurust 2. etapis nimetatud mõõtühikuid kasutades.
4. Heastamismeetmete hindamine: heastamise koguse määratlemine, prognoosides heastamisega seotud kulu.
5. Järelevalve ja aruandlus: heastamiskava koostamine (eesmärgid, kavandid, sihtväärtused) ja selle rakendamise seire.

Analüüsi igas etapis tuleks hinnata peamisi määramatuse tegureid ja nende vähendamiseks vajalikke eeldusi ning teha tundlikkusanalüüs.

Huvi korral saab lugeja tutvuda iga etapiga põhjalikumalt keskkonnavastutuse direktiivi koolitusmaterjali abil (vt loetelu brošüüri lõpus).

Pärast seda, kui samaväärsuse analüüs on tehtud ning heastamisprojektid on valitud ja hinnatud, koostatakse heastamiskava, mis sisaldab projekti eesmärke, rakendamise üksikasju, projekti ja kavandeid ning bioloogialaseid kavasid ja kavandeid. Heastamiskava sisaldab ka loodusvara või funktsioonide rakendusjärgse seire ja projekti edukuse hindamise korda ja ajakava.

Näited samaväärsuse analüüsi rakendamise kohta on esitatud brošüüri lõpus.

LIFE06 NAT/BE/000087
Enne luidetevaheliste märgade
nõgude taastamist (põõsaste
ja puude eemaldamise ning
nõgude seisuveekogude
avamise teel).

LIFE06 NAT/BE/000087
(pärast)

Millised on heastamise kulud ja kes need tasub?

Juhul kui ennetus- ja heastamismeetmed rakendab pädev asutus, nõuab ta tehtud kulud tagasi kahju põhjustanud ettevõtjalt. Need tagasinõutavad kulud on järgmised:

- kahju ulatuse väljaselgitamiseks tehtud keskkonnanahindamise ja kahju heastamise väljaselgitamise kulud;
- kõik heastamismeetmed, mille pädev asutus on ise rakendanud;
- haldus-, õigus- ja jõustamiskulud ning
- andmete kogumise, seire-, järelevalve- ja muud seotud kulud.

Keskkonnavastutuse direktiivi kohaselt ei tohiks valitud heastamismeetme kulud olla ebaproportsionaalsed. Kuigi ebaproportsionaalsus ei ole keskkonnavastutuse direktiivis määratletud, on see ELi õiguse üks aluspõhimõtteid ja on näiteks vee raamdirektiivis ülimuslik. Heastamise kulu, s.t ettevõtja vastutus, on ebaproportsionaalne siis, kui see ületab kahjust tuleneva kao (või heastamismeetmetest tuleneva keskkonnakasu) väärtuse.

Keskkonnavastutuse direktiiviga ei sätestata ettevõtjatele ELi tasandi finantstagatise, kuid selles nõutakse, et liikmesriigid julgustaksid finantsvahendite väljatöötamist. Seni on direktiivi rakendamise praktika olnud järgmine:

- kindlustus on osutunud kõige populaarsemaks vahendiks keskkonnavastutuse eest kaitsmisel. Kindlustuse/edasikindlustuse turud (ettevõtted nii eraldi kui ka gruppidega) pakuvad katet keskkonnakahju vältimise ja olukorra taastamise eest järgmistel alustel:
  - keskkonnavastutuse direktiivi laiendamise üldistele vastutuskindlustuslepingutele (nt Saksamaa, Austria);
  - keskkonnavastutuse kindlustuslepingud (nt Ühendkuningriik) või
  - kindlustuspuuli lahendused (nt Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia ja Madalmaad);
- komisjoni 2010. aasta oktoobri aruande kohaselt on levikult järgmine vahend pangagarantiid (Austria, Belgia, Küpros, Tšehhi Vabariik, Madalmaad, Poola, Hispaania ja Ühendkuningriik) ning
- muude turupõhiste vahendite kasutamist arutatakse komisjoni 2010. aasta oktoobri aruande järgi Austrias, Belgias, Bulgaarias, Küprosel, Poolas ja Hispaanias.

© iStockphoto

Näide. Loodusvarade samaväärsuse analüüs: kalavarude kahjustamine

Selles juhtumiuuringus kasutatakse loodusvarade samaväärsuse analüüsi saasteainete heite puhul jõkke, mille tagajärjel kalad surevad.

22. veebruaril 2011 sadas K orus (hüpoteetiline asukoht) tihedat talvist paduvihma. K orus asub kaljukivimi kaevandamise rikastusjäätmete hoidla. Vihm sulatas orus olnud lume ja põhjustas viimaks hoidlatammi purunemise. Selle tagajärjel voolasid rikastusjäätmed K jõkke. Kuigi tammi purunemiskohta saadeti hädaabitöötajad ühe päeva jooksul, oli selleks ajaks, kui tamm sai parandatud, juba tuhandeid tonne kaevandusjäätmeid K jõkke voolanud ja vähemalt 10 km allavoolu liikunud.

Tammi purunemisele järgnenud nädalatel koostati õnnetuse esialgne hinnang, mille koostamise ajal saadi palju teavet, näiteks:

- intsidendi toimumise aeg ja kestus;
- teatud raskmetallide (nt vask, tsink ja kaadmium) kontsentratsioonid ning heidetud vee happesus;
- hädaabimeetmete kirjeldus ja
- teave vee kvaliteedi kohta enne intsidenti.

Veevarudele tekitatud kahju mõõtmiseks otsustas pädev asutus koostöös ettevõtjaga kasutada meriforelli arvukust loodusvarade samaväärsuse analüüsi peamise mõõtühikuna. Võrdluskohtades ja K jõe allavoolu võetud proovide põhjal määrati meriforelli algseks olukorraks 10 forelli 100 m² kohta. Proovikohast 10 km ülesvoolu kadus intsidendi tagajärjel meriforell ühe aasta jooksul, algse olukorra taastamiseks kuluks hinnanguliselt kümme aastat. Loodusvarade samaväärsuse analüüsi teel saadi kahju deebetiks ligi 33 000 jõforelli-aastad – K jões oleks aja jooksul nii palju meriforelle olnud, kui intsidenti ei oleks juhtunud.

Esialgse hindamise tulemuste alusel järeldas pädev asutus koostöös ettevõtjaga, et jõe kalavarudele tekitatud kahju heastamiseks tuleb rakendada kompenseerivaid heastamismeetmeid.

Meriforelli deebetiprobleemi lahendamiseks kaaluti kolme kompenseerivat heastamismeedet:

- meetmeid ei võeta – looduslik taastumine (ei valitud, sest vahepealne kaotus 33 000 jõforelli-aastad on liiga suur);
- kalahaudejaama tugiasustamine (ei valitud geneetikaga seotud ohtude jmt tõttu) ja
- vooluveekogu elupaiga taastamine K jõe muudes lisajõgedes (valitud)..

Valiti vooluveekogu elupaiga taastamine, kuna see suurendaks meriforelli taluvusvõimet. Võttes arvesse vajalikke heastamismeetmeid, heastamise täieliku saavutamise aega ja seda, kui kaua heastamismeetmetega saavutatud kasu püsiks, hinnati, et ühe kilomeetri vooluveekogu elupaiga taastamisest tulenev krediidit oleks 7500 jõforelli-aastad. Arvestades 33 000 deebetühikut ja 7500 kreditiühikut iga heastatud ruutkilomeetri kohta, tuleb heastada 4,4 km vooluveekogu elupaika (33 000 / 7500).

Kompenseeriva heastamise kulu arvutati kahjustatud koha planeerimise, projekteerimise, heastamismeetmete rakendamise, järelevalve, seire ja projekti aruandluse kulude põhjal. Üldkulude hinnanguliseks väärtuseks saadi ligi 100 000 eurot (hüpoteetiline väärtus) ühe km heastatud vooluveekogu kohta, seega oleks heastamise kogukulu ligi 440 000 eurot.

Näide. Elupaikade samaväärsuse analüüs: märgala kahjustamine

Selles juhtumiuuringus kasutatakse elupaikade samaväärsuse analüüsi, et hinnata hüpoteetilise intsidendi tekitatud kahju hüpoteetilisele märgalale ja selle kahju heastamismeetmeid.

Kirjeldatud intsident on ühest tööstuskäitisest pärineva väga happelise vee heide. Märgala pindala on 10 hektarit. Väga happeline vesi põhjustab märgalale märkimisväärset esialgset kahju – arvestades taimede kasvu maapinnal, mida loetakse märgala hea tervise näitajaks, hindavad teadlased taimede esialgse hävimise määra 75 protsendile. Järgmise viie aasta jooksul eeldatakse, et märgala algne olukord taastub. Võttes arvesse märgala olemust ja arusaama, et märgala algne olukord taastub lõpuks iseenesest, ei rakendatud esmaseid heastamismeetmeid.

Eelnevat teavet arvestades korraldati elupaikade samaväärsuse analüüs. Esialgne 75% kaotus taastuks viie aasta jooksul ja tekitaks deebetis suuruses 21,6 ühikut. Täpsemat teavet selle väärtuse arvutamise kohta ja taustaeeldused on esitatud keskkonnavastutuse direktiivi alase koolituse käsiraamatus.

Saadaolevate andmete analüüsi ja ümbritsevate märgalade põhjal töötatakse välja kompenseeriv heastamismeede. On teada, et ümbruskonnas asuvad märgalad, kuid nende üldist tervist saaks heastamismeetmetega parandada. Määratleti üks konkreetne märgala, kus eksootiliste taimede eemaldamisega saaks märgala üldist tervist paremaks muuta (ühikuks on märgala looduslike taimeliikidega kaetud pinnase maapealne ala). Hinnati, et maapealse taimkatte kasvu saaks suurendada 50 protsendilt peaaegu sajale protsendile, võrreldes kahjustuseelse olukorraga. Heastamismeetmete kavandamisele ja rakendamisele kuluks kaks aastat, seejärel kuluks taimkatte suurendamiseks 50 protsendilt 100 protsendile veel kolm aastat. Selle märgala ühe hektari parandamise kasu (kreedit) oleks 15,5 kreditiühikut heastatud märgala eeldatud eluea kohta.

Seega, et heastada 21,6 ühikut kahju (deebet) lähedalasuva märgala parandamise kaudu (kreedit), tuleks parandada 1,4 hektarit ($21,6 / 15,5 = 1,4$) halvenenud märgala, eemaldades sealt eksootilised taimed.

1,4 hektari märgala parandamise kulu sisaldab kavandamise, lubade hankimise, rakendamise, järelevalve-, tegevus-/ülalpidamis-, seire- jmt kulusid. Kasutades hüpoteetilist üldkulu umbes 50 000 eurot hektari kohta, oleks kahju heastamise kogukulu $1,4 \times 50\,000 = 70\,000$ eurot.

LIFE99 NAT/A/006054 (enne)

Kõrvalkanali ehitamine Eibelsau ülevoolupaisule ja voolava vee ja taimestikuga kanal, mis võimaldab kaladel ülesvoolu liikuda.

LIFE99 NAT/A/006054 (pärast)

Näide. Väärtuste samaväärsuse analüüs: jõe reostamine

Selles juhtumiuuringus kasutatakse väärtuste samaväärsuse analüüsi, et võrrelda kompenseerivaid heastamismeetmeid ühe jõe hüpoteetilise reostamise heastamiseks. Väärtuste samaväärsuse analüüsimeetodis kasutatakse nii kahju (deebet) kui ka ette pandud heastamismeetmetest tuleneva kasu (kreediti) arvutamiseks rahalist väärtust, misjärel koostatakse krediti ja deebeti bilanss. Nagu teistegi samaväärsuse analüüsimeetodite puhul, tuleb valida sellised heastamismeetmed, mille puhul on loodusvarade ja funktsioonide liik, kvaliteet ja kvantiteet piisavalt sarnane kahjustatud loodusvarade ja funktsioonidega.

Selle näite puhul mõjutas saasteainete heide 15 km jõge, mis sisaldas kvaliteetsset elurikkust tugevdavaid kohaliku tähtsusega kala- ja linnuliike. Lisaks oli jõgi paljudele kohalikele elanikele ja turistidele oluline vaba aja veetmise koht.

Väärtuste samaväärsuse analüüsimiseks tehti kaks uuringut, et arvutada jõe reostamisest tuleneva kahju ja heastamismeetmetest tuleneva kasu väärtus. Esimese uuringuga hinnati jõe elupaikade ja vaba aja veetmise koha kadumisega seotud väärtus (deebet). Uuringu tulemuste analüüsist selgus, et inimesed hindavad jõe reostusest tuleneva kahju väärtuseks 60 eurot inimese kohta. Seega oleks kogu deebet mõjutatud elanikkonna peale kokku ligi 15 miljonit eurot.

Teise uuringu eesmärk oli hinnata krediti väärtust, mis tekiks kolme heastamismeetme eri kombinatsioonide tulemusena. Need valikud on: 1) asukohavälise kompenseeriva heastamise kava, mis hõlmaks piirkonnas kasutatavate jõelade parandamist ja 2) juurdepääsu suurendamine jõele vabaaja veetmiseks ja lähedalasuvate reostamata jõgede parandamine. Andmeid analüüsides selgus, et heastamismeetmete nelja kombinatsiooni tulemusel loodaks krediiti 60 eurot inimese kohta, s.t kokku 15 miljonit eurot.

Nimetatud kombinatsioonidest oleks kõige tõhusam valik reostatud jõega sarnase jõe 10 km elupaikade taastamine ning vabaaja eesmärgil jõele juurdepääsu suurendamine ja 15 koha parandamine lähedalasuvate jõgede ääres. Selle kompenseeriva kava rakendamise kogukulu hinnati kuuele miljonile eurole

Olulised tulevased kuupäevad

Liikmesriigid peavad esitama aruanded keskkonnastutuse direktiivi rakendamise kohta hiljemalt 30. aprillil 2013 ning Euroopa Komisjoni vastus on kättesaadaval hiljemalt 30. aprillil 2014.

Lisateave

Keskkonnastutuse direktiivi ametlik tekst:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:143:0056:0075:en:PDF>

Euroopa Komisjoni veebisait keskkonnastutuse direktiivi kohta:

<http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/index.htm>

Euroopa Komisjoni veebisait elupaikade direktiivi kohta:

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/index_en.htm

Euroopa Komisjoni veebisait linnudirektiivi kohta:

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm

Euroopa Komisjoni veebisait veepoliitika raamdirektiivi kohta:

http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html

Euroopa Komisjoni aruanne keskkonnastutuse direktiivi tõhususe kohta, Brüssel, 12.10.2010, KOM(2010) 581 (lõplik).

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0581:FIN:EN:PDF>

Aastatuhande ökosüsteemi hinnang ökosüsteemiteenuste kohta:

<http://www.unep.org/maweb/en/index.aspx>

Ökosüsteemide ja bioloogilise mitmekesisuse majanduslikke aspekte käsitlev ülemaailmne algatus (TEEB):

<http://www.teebweb.org/>

Euroopa kindlustusühing Insurance Europe:

<http://www.insuranceeurope.eu/publications/639/72/Navigating-the-Environmental-Liability-Directive-A-practical-guide-for-insurance-underwriters-and-claims-handlers?cntnt01hideAllFilters=1>

Keskkonnastutuse direktiivi alase koolituse käsiraamatud ja slaidid on allalaadimiseks saadaval Euroopa Komisjoni järgmisel veebisaidil:

<http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/index.htm>

Väljaannete talitus

Trükitud taaskasutatud paberile, millele on antud ELi joonestuspaberi ökomärgis (www.ecolabel.eu)

KH-31-13-957-ET-C